

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงความสัมพันธ์ (Correlation Research) โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่สำคัญ เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และเพื่อสร้างแบบจำลองความสัมพันธ์ โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษากับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากร (Population) ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 175 เขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งกฎกระทรวงได้กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีส่วนราชการเบื้องต้น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มอำนวยการ กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา และกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547, หน้าคำนำ) รวมเป็นหัวหน้ากลุ่มทั้งสิ้นจำนวน 875 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ซึ่งมีวิธีการดังนี้

2.1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางคำนวณ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเกรจซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 608-609 อ้างถึงใน รวีวรรณ จินะตระกูล, 2542, หน้า 111) จากจำนวนเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากจำนวนเขตพื้นที่การศึกษาทั้งหมด 175 เขต

2.2 สุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลากกลุ่มหารายชื่อจากจำนวนเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จำนวนเขตพื้นที่การศึกษาทั้งหมด 123 เขต

2.3 เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง โดยกำหนดหัวหน้างานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 123 เขต ๆ ละ 5 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 615 คน

ขั้นตอนการวิจัย

การดำเนินการวิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างและนำเสนอแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

การสร้างและนำเสนอแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

1.1 การศึกษาและวิเคราะห์ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ความเป็นมาเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำ และปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามกฎหมาย เพื่อนำมาเป็นแนวคิดในการกำหนดจุดมุ่งหมายในการวิจัย

1.2 คัดเลือกตัวแปรหรือแนวคิดที่สำคัญ และกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการที่สามารถวัดค่าได้

1.3 วิเคราะห์และพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เกี่ยวกับแนวคิดและหลักการบริหารของผู้บริหารการศึกษา และศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร งานวิจัยและรายงานที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของแนวคิดและหลักการบริหาร พฤติกรรมการบริหาร คุณลักษณะของผู้บริหาร สภาพแวดล้อมขององค์กร ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาหลักการ องค์ประกอบของความสำเร็จขององค์กร มากำหนดเป็นกรอบแนวคิด

1.4 สร้างแบบจำลองสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จากกรอบความคิดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาจัดลำดับเชิงสาเหตุและผลระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ตามวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องได้ แบบจำลองเชิงสมมติฐานเชิงเส้นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ส่งผลทางบวกทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านไปยังประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยรูปแบบจำลองแสดงการมีอิทธิพลต่อกันในกระบวนการของประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในรูปตัวแปรแฝง 6 ตัว คือ 1) ปัจจัยชีวสังคมผู้บริหาร เป็นตัวแปรเหตุส่งผลต่อ 2) ปัจจัยพฤติกรรมผู้นำ 3) ปัจจัยวิสัยทัศน์ผู้บริหาร 4) ปัจจัยบรรยากาศสำนักงาน 5) ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรและส่งผลถึง 6) ประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยวัดผ่านตัวแปรสังเกตได้ 20 ตัวโดยแต่ละตัวกำหนดสามัญนามและสัญลักษณ์ดังนี้

1.4.1 ตัวแปรแฝงปัจจัยชีวิตสังคมของผู้บริหาร (oa) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 1 ตัว ได้แก่ วุฒิการศึกษา (edu)

1.4.2 ตัวแปรแฝงพฤติกรรมผู้นำ (aa) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว ได้แก่ พฤติกรรมผู้นำแบบสั่งการ (a1) พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ (a2) พฤติกรรมผู้นำแบบสนับสนุน (a3) และ พฤติกรรมผู้นำแบบมีส่วนร่วม (a4)

1.4.3 ตัวแปรแฝงปัจจัยวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร (bb) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ (b1) การเผยแพร่วิสัยทัศน์ (b2) และ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (b3)

1.4.4 ตัวแปรแฝงปัจจัยบรรยากาศสำนักงาน (cc) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัว ได้แก่ ผู้อำนวยการมีพฤติกรรมมุ่งคนเป็นหลัก (c1) ผู้อำนวยการมีพฤติกรรมมุ่งงานเป็นหลัก (c2) ผู้อำนวยการมีพฤติกรรมขัดขวาง (c3) หัวหน้ากลุ่มมีพฤติกรรมสนับสนุน (c4) หัวหน้ากลุ่มมีพฤติกรรมมิตรสัมพันธ์ (c5) และหัวหน้ากลุ่มมีพฤติกรรมแตกแยก (c6)

1.4.5 ตัวแปรแฝงปัจจัยวัฒนธรรมองค์กร (dd) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว ได้แก่ วัฒนธรรมลักษณะสร้างสรรค์ (d1) วัฒนธรรมลักษณะตั้งรับ-เฉื่อยชา (d2) และวัฒนธรรมลักษณะตั้งรับ-ก้าวร้าว (d3)

1.4.6 ตัวแปรแฝงประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (ee) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว ได้แก่ ผลงานขององค์กร (e1) ความสามารถในการปรับตัว (e2) และความสามารถในการปรับเปลี่ยนยืดหยุ่น (e3)

2. ออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับขั้นตอนนี้เป็นการออกแบบสอบถามด้านต่าง ๆ เพื่อสอบถามหัวหน้ากลุ่มในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น และนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเนื้อหา และความเหมาะสมทางภาษาของข้อคำถาม และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำได้แบบสอบถาม 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะชีวิตสังคมของผู้บริหาร

ตอนที่ 2 พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร

ตอนที่ 3 วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร

ตอนที่ 4 บรรยากาศสำนักงาน

ตอนที่ 5 วัฒนธรรมองค์กร

ตอนที่ 6 ประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3. หาคุณภาพเครื่องมือ

นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการแต่งตั้ง ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ มีประสบการณ์การบริหารองค์กรที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับในสังคมตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเนื้อหา และความเหมาะสมทางภาษาของข้อคำถาม จำนวน 5 ท่าน และนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้น นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับหัวหน้ากลุ่มในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 30 คน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ จากนั้นปรับปรุงเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและมีความเชื่อมั่น ไปสอบถามหัวหน้ากลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 123 เขตพื้นที่การศึกษา ๆ ละ 5 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่าง 615 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและการประมวลผล

ดำเนินการ 1) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นเพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและลักษณะการแจกแจงของตัวแปร โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Coefficient Correlation) ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ 20 ตัว เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในแบบจำลองและใช้เป็นข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองและใช้เป็นข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อไป 3) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างตัวแปรแฝงแต่ละตัวว่า ตัวแปรสังเกตได้ในชุดตัวแปรแฝงหนึ่งๆ มีความเหมาะสมในการเป็นตัวแทนการวัด (Construct Validity) ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยชีวสังคมของผู้บริหาร ปัจจัยพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ปัจจัยบรรยากาศสำนักงาน ปัจจัยวัฒนธรรมองค์กรและประสิทธิผลของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 4) วิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความ

สัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับข้อมูลเชิงประจักษ์ 5) วิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรในรูปแบบความสัมพันธ์ โครงสร้างเชิงเส้นสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6. การสรุปและนำเสนอ

สรุปผลและนำเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดทำเป็นรายงานผลการวิจัยต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การให้คะแนน และการตีความหมายคะแนน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามใช้สอบถามหัวหน้ากลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 123 เขต ๆ ละ 5 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่าง 615 คน แบ่งเป็น 6 ตอน รายละเอียดแบบสอบถามแต่ละตอนมีดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามลักษณะชีวิตสังคมของผู้บริหาร เป็นแบบสอบถามหัวหน้ากลุ่มงานในเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อวัดคุณลักษณะของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ วุฒิการศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check-List) ดังนี้

1. วุฒิการศึกษา

- ☐ ปริญญาตรี
- ☐ ปริญญาโท
- ☐ ปริญญาเอก

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มงานที่มีต่อพฤติกรรมผู้นำของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เกี่ยวกับบทบาท และแบบการเป็นผู้นำในการปฏิบัติงาน โดยผู้วิจัยได้พัฒนามาจากแบบสอบถาม LBDQ Form 12 (Leader Behavior Description Questionnaire) ของ เฮ้า และ เดสเลอร์ (House & Dessler, 1974) และวรรณพร สุขอนันต์ (2541, หน้า 135-139) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ โดยวัดพฤติกรรมผู้นำของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใน 4 ด้าน จำนวน 24 ข้อ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร ก่อนหาคุณภาพ

องค์ประกอบ	จำนวนข้อ	เลขที่ข้อ
พฤติกรรมผู้นำแบบสั่งการ	6	1, 5, 9, 13, 17 และ 21
พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ	6	2, 6, 10, 14, 18 และ 22
พฤติกรรมผู้นำแบบสนับสนุน	6	3, 7, 11, 15, 19 และ 23
พฤติกรรมผู้นำแบบมีส่วนร่วม	6	4, 8, 12, 16, 20 และ 24
รวม (ข้อ)	24	

ตัวอย่างเช่น

ข้อ	พฤติกรรมของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	ระดับความเป็นจริง			
		4	3	2	1
0	เปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้บริหาร				
00	ท่านกำหนดพฤติกรรมการทำงานของผู้ได้บังคับบัญชาอย่างชัดเจน				

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามมีดังนี้

ตอบในช่อง 4 ได้ 4 คะแนน หมายถึง จริงที่สุด

ตอบในช่อง 3 ได้ 3 คะแนน หมายถึง ค่อนข้างจริง

ตอบในช่อง 2 ได้ 2 คะแนน หมายถึง จริงเป็นบางครั้ง

ตอบในช่อง 1 ได้ 1 คะแนน หมายถึง ไม่จริงเลย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มงานที่มีต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ โดยผู้วิจัยได้ปรับปรุงพัฒนามาจากเครื่องมือวัด LVQ-P (Leadership Vision Questionnaire-Principal) ของ บรอน (Braun, 1991) และ สรรตน์ คลีแก้ว (2541, หน้า 165-167) ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จากระดับเป็นจริงที่สุดถึงไม่เป็นจริงเลย จำนวน 23 ข้อ แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ก่อนหาคุณภาพ

องค์ประกอบ	จำนวนข้อ	เลขที่ข้อ
การสร้างวิสัยทัศน์	8	1,4,7,10,12,15,18 และ 21
การเผยแพร่วิสัยทัศน์	8	2,5,8,11,13,16,19 และ 22
การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์	7	3,6,9,14,17,20 และ 23
รวม (ข้อ)	23	

ตัวอย่างเช่น

ข้อ	วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	ระดับความเป็นจริง			
		4	3	2	1
0	ผู้อำนวยการของท่านอ่านหนังสือวารสารต่าง ๆ เพื่อจะได้ทราบแนวคิดและกลยุทธ์ในการพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา				
00	ผู้อำนวยการของท่านกำหนดให้มีแผนงานหรือภาพในอนาคตของสำนักงานอยู่ในใจ เพื่อใช้พัฒนาบริหารจัดการสำนักงานเขต				

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามมีดังนี้

ตอบในช่อง 4 ได้ 4 คะแนน หมายถึง เป็นจริงที่สุด

ตอบในช่อง 3 ได้ 3 คะแนน หมายถึง ค่อนข้างจริง

ตอบในช่อง 2 ได้ 2 คะแนน หมายถึง จริงเป็นบางครั้ง

ตอบในช่อง 1 ได้ 1 คะแนน หมายถึง ไม่เป็นจริงเลย

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับบรรยากาศสำนักงาน เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดความรู้สึกของหัวหน้ากลุ่ม โดยมุ่งวัดบรรยากาศการปฏิบัติงานระหว่างผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับบุคลากรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาพรวม ใช้เครื่องมือวัดบรรยากาศที่ปรับปรุงและพัฒนามาจาก เครื่องมือ OCDQ-RE (Organizational Climate Description Questionnaire-RE) ของฮอย และ คลอฟเวอร์ (Hoy & Clover, 1986) และ วรรณพร สุขอนันต์ (2541, หน้า 135-139) ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 45 ข้อ โดยวัดพฤติกรรมผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3 ด้าน และพฤติกรรมหัวหน้ากลุ่มงานในสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษา 3 ด้าน แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามบรรยากาศสำนักงาน ก่อนหาคุณภาพ

องค์ประกอบ	จำนวนข้อ	เลขที่ข้อ
พฤติกรรมผู้อำนวยการสำนักงาน		
ผู้อำนวยการมุ่งคนเป็นหลัก	12	1, 4, 8, 9, 18, 21, 24, 32, 40, 41, 43 และ 45
ผู้อำนวยการมุ่งงานเป็นหลัก	6	5, 23, 26, 27, 28 และ 39
ผู้อำนวยการมุ่งจัดขวาง	4	2, 7, 30, และ 44
พฤติกรรมหัวหน้ากลุ่มในสำนักงานฯ		
หัวหน้ากลุ่มมุ่งสนับสนุน	12	11, 12, 13, 19, 20, 29, 31, 34, 35, 37, 38 และ 42
หัวหน้ากลุ่มมุ่งสร้างมิตรสัมพันธ์	7	14, 15, 16, 17, 25, 33, และ 36
หัวหน้ากลุ่มมุ่งสร้างความแตกแยก	4	3, 6, 10, และ 22
รวม (ข้อ)	45	

ตัวอย่างเช่น

ข้อ	บรรยากาศสำนักงาน	ระดับความคิดเห็น			
		4	3	2	1
0	ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาการมีความเป็นกันเองไม่ถือตัว				
00	เพื่อนร่วมงานมีความเปิดเผยและจริงใจต่อกัน				

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามมีดังนี้

ตอบในช่อง 4 ได้ 4 คะแนน หมายถึง พฤติกรรมที่ปรากฏบ่อยมาก

ตอบในช่อง 3 ได้ 3 คะแนน หมายถึง พฤติกรรมที่ปรากฏค่อนข้างบ่อย

ตอบในช่อง 2 ได้ 2 คะแนน หมายถึง พฤติกรรมที่ปรากฏเป็นบางครั้ง

ตอบในช่อง 1 ได้ 1 คะแนน หมายถึง พฤติกรรมที่ปรากฏน้อยมาก

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์การ เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มงานที่มีต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เกี่ยวกับการปฏิบัติงานที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมองค์การ ผู้วิจัยได้ดัดแปลงจากแบบสอบถามของอัญชลี วิสิทธิ์วงษ์ (2539, หน้า 146-149) โดยพัฒนาจากแนวความคิดของ คูก และลาฟเฟอร์ตี (Cooke & Lafferty, 1989) โดยแบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 61 ข้อ แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามวัฒนธรรมองค์การ ก่อนหาคุณภาพ

องค์ประกอบ	จำนวนข้อ	เลขที่ข้อ
วัฒนธรรมองค์การลักษณะสร้างสรรค์	23	1 – 23
วัฒนธรรมองค์การลักษณะตั้งรับ-เฉื่อยชา	19	24-42
วัฒนธรรมองค์การลักษณะตั้งรับ-ก้าวร้าว	19	43-61
รวม (ข้อ)	61	

ตัวอย่างเช่น

ข้อ	วัฒนธรรมองค์การของผู้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	ระดับความเป็นจริง			
		4	3	2	1
0	บุคลากรให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน				
00	คุณภาพของงานที่บุคลากรปฏิบัติมีความถูกต้อง แม่นยำ เป็นระเบียบ				

เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้

ตอบในช่อง 4 ได้ 4 คะแนน หมายถึง ค่านิยม ความเชื่อและพฤติกรรมที่ปรากฏบ่อยมาก

ตอบในช่อง 3 ได้ 3 คะแนน หมายถึง ค่านิยม ความเชื่อและพฤติกรรมที่ปรากฏค่อนข้าง

บ่อย

ตอบในช่อง 2 ได้ 2 คะแนน หมายถึง ค่านิยม ความเชื่อและพฤติกรรมที่ปรากฏเป็น

บางครั้ง

ตอบในช่อง 1 ได้ 1 คะแนน หมายถึง ค่านิยม ความเชื่อและพฤติกรรมที่ปรากฏน้อยมาก

ตอนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มที่มีต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการบริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ด้านผลงานขององค์กร (Productivity) ด้านความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) และด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนยืดหยุ่น (Flexibility) ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check-List) ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงและพัฒนาจากแนวความคิดของมอทท์ (Mott, 1972 อ้างถึงในสิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์, 2546, หน้า 220-224) โดยวัดระดับความสำเร็จในการบริหารสำนักงานที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่รับผิดชอบของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจำนวน 8 ข้อ แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

องค์ประกอบ	จำนวนข้อ	เลขที่ข้อ
ด้านผลงานขององค์กร (Productivity)	2	1 และ 2
ด้านความสามารถในการปรับตัว (Adaptability)	3	3, 4 และ 5
ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนยืดหยุ่น (Flexibility)	3	6, 7 และ 8
รวม (ข้อ)	8	

ตัวอย่างเช่น

1. ผลผลิตโดยรวมในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีจำนวนมากน้อยเพียงใด

- ☐ ผลผลิตน้อยที่สุด
- ☐ ผลผลิตน้อย
- ☐ ผลผลิตปานกลาง
- ☐ ผลผลิตมาก
- ☐ ผลผลิตมากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามมีดังนี้

- ปฏิบัติมากที่สุด ได้ 5 คะแนน
- ปฏิบัติมาก ได้ 4 คะแนน
- ปฏิบัติปานกลาง ได้ 3 คะแนน

ปฏิบัติน้อย ได้ 2 คะแนน

ปฏิบัติน้อยที่สุด ได้ 1 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนน นำคะแนนรวมจากแบบสอบถามความสำเร็จในการบริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มาคิดรวมคะแนน และหาค่าเฉลี่ยของคะแนนรวม จะได้คะแนนซึ่งเป็นค่าแสดงถึงความสำเร็จในการบริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การกำหนดการแปลค่าคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามมีดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535)

1.00 – 1.49 หมายถึง มีความสำเร็จในการบริหารงานน้อยที่สุด

1.50 – 2.49 หมายถึง มีความสำเร็จในการบริหารงานน้อย

2.50 – 3.49 หมายถึง มีความสำเร็จในการบริหารงานปานกลาง

3.50 – 4.49 หมายถึง มีความสำเร็จในการบริหารงานมาก

4.50 – 5.00 หมายถึง มีความสำเร็จในการบริหารงานมากที่สุด

คุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย

การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาควบคุมคุณภาพเพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา โครงสร้าง และภาษา และนำมา ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำไปหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยแยกออกเป็น 3 ด้าน คือ หาความเที่ยงตรง (Validity) หาอำนาจจำแนก (Discrimination) หาความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งมีวิธีการและขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) การหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และความเหมาะสมทางภาษาของข้อคำถาม และนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญปรากฏดังภาคผนวก ก หน้า 161-161)

2. การหาอำนาจจำแนก (Discrimination) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เสนอต่อประธานกรรมการควบคุมคุณภาพ เพื่อพิจารณาแก้ไขเป็นขั้นสุดท้าย และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับหัวหน้ากลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 30 คน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำแบบสอบถามในตอนที่ 2 – 6 มาหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อ โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

(Pearson) โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ หลังจากนั้นคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .20-.80 มาเป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ (ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ปรากฏดังภาคผนวก ง หน้า 168-171) และรวบรวมเป็นฉบับเพื่อนำไปหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับต่อไป

3. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามในตอนที่ยี่ 2-6 ที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตามเกณฑ์ที่กำหนด มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ หาความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .95 และความเชื่อมั่นรายด้าน แสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ และความเชื่อมั่นรายด้านของแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	จำนวน ข้อ	ค่าความเชื่อมั่น	
		รายด้าน	ทั้งฉบับ
ตอนที่ 1 ลักษณะชีวิตสังคมของผู้บริหาร	1	-	
ตอนที่ 2 พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร	24	.95	
ตอนที่ 3 วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร	23	.95	.95
ตอนที่ 4 บรรยากาศสำนักงาน	45	.98	
ตอนที่ 5 วัฒนธรรมองค์กร	61	.97	
ตอนที่ 6 ประสิทธิภาพของสำนักงานฯ	8	.90	

4. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบแก้ไขเรียบร้อยแล้ว เสนอคณะกรรมการผู้ควบคุม
คุณฉันทิพนธ์ตรวจสอบเป็นครั้งสุดท้าย และนำไปแก้ไขและจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ เพื่อใช้
เก็บข้อมูลจริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1.1 ผู้วิจัยขอจดหมายราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพาส่งไปยังสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อแจ้งเหตุผลความสำคัญ และขอความ

อนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอความร่วมมือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่อไป ผู้วิจัยส่งจดหมายถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขตทุกจังหวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละคน เพื่ออธิบายถึงจุดหมาย เป้าหมายการทำการวิจัย และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนด ตลอดจนส่งกลับคืนให้กับผู้วิจัยทางไปรษณีย์ โดยผู้วิจัยได้แนบซองเปล่าพร้อมปิดผนึกไปให้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามจำนวน 615 ฉบับ ไปยังผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 615 คน ได้รับคืนจำนวน 560 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.05

2. การจัดกระทำข้อมูล

- 2.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทุกฉบับ สมบูรณ์ทุกฉบับ
- 1.2 นำแบบสอบถามที่มีคำตอบสมบูรณ์ทุกฉบับมาหาคะแนนตามน้ำหนักที่กำหนดไว้
- 2.3 นำข้อมูลตรวจคะแนนตามเกณฑ์น้ำหนักที่กำหนดไว้มาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ
- 2.4 นำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมายการวิจัยต่อไป

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นเพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและลักษณะการแจกแจงของตัวแปร โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง โดยใช้โปรแกรม SPSS 11.5 for Windows วิเคราะห์ข้อมูล
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Coefficient Correlation) ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ 20 ตัว เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดล และใช้เป็นข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อไป โดยใช้โปรแกรม SPSS.11.5 for Windows วิเคราะห์ข้อมูล
3. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างตัวแปรแฝงแต่ละตัวว่า ตัวแปรสังเกตได้ในชุดตัวแปรแฝงหนึ่ง ๆ มีความเหมาะสมในการเป็นตัวแทนการวัด (Construct Validity) ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยชีวสังคมของ

ผู้บริหาร ปัจจัยพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ปัจจัยบรรยากาศสำนักงาน
ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ และประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

4. ตรวจสอบแบบจำลองสมมติฐานความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ (Structural Model) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (Model Evaluation) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปลิสเรล (LISREL Version 8.53) วิเคราะห์ความกลมกลืน (Goodness of Fit)

5. วิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากแบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุที่วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ลิสเรล (LISREL Output EF)